

Тримесечни индекси на оборота в сектор "Хотелиерство и ресторантьорство"

1. Цел и икономическа значимост

Индексът на оборота е основен показател за оценка на текущото състояние и краткосрочните тенденции в развитието на сектор "Хотелиерство и ресторантьорство". Той проследява динамиката в търсенето и предлагането на хотелиерски и ресторантьорски услуги, като отчита и влиянието на протичащите икономически процеси в страната.

Индексите отразяват изменението на оборота между два сравнявани периода. Това по правило са отчетното тримесечие, отнесено към предшестващото и към същото тримесечие на предходната година, но динамичните редове дават възможност за сравнение на всеки произволно избран период от реда към друг такъв.

Информацията е актуална и е предназначена за органите на управление на всички нива, международни организации, представители на бизнеса и други заинтересовани лица и може да бъде използвана за изготвяне на икономически анализи, оценки и краткосрочни прогнози.

2. Дефиниция на показателя и източници на информацията

Оборотът включва стойността на фактурираните през отчетния период нетни приходи от продажби (на продукцията, стоки и услуги), включително начислените акцизи, а също и приходите от продадените суровини и материали. Тук не се посочва стойността на приходите, класифицирани като финансови или извънредни, а също и приходите от продажби на собствени дълготрайни активи. В стойността на оборота не се включват и начислените данъци от вида на данъка върху добавената стойност (ДДС), които са за сметка на крайния потребител.

Необходимите данни за изчисляване на индексите се събират тримесечно с формуляр "Справка за дейността на предприятията", който се изпраща в структурите на Националния статистически институт за обработка.

3. Обхват на изследването, модел и обем на извадката

Генералната съвкупност за сектор "Хотелиерство и ресторантьорство" включва всички предприятия, класифицирани към сектор I по КИД-2008, които са подали годишен отчет (едностранно и двустранно счетоводство) за последната отчетена година - около 26 000. От нея се генерира извадка от около 2000 фирми, която формира приблизително 60% от оборота и е представителна на ниво раздел по КИД-2008.

Извадката е планирана на национално ниво по метода на стратифицираната случайна извадка. Тя е формирана по два критерия - раздели по КИД-2008, дефинирани в Регламент (ЕС) 1893/2006 и за всеки раздел по размера на оборота, разпределен в определен брой страти (интервали), при осигурена представителност на резултатите за всички наблюдавани раздели. Всяка комбинация между раздел и страта определя отделна клетка. Големите предприятия, попаднали в стратата с най-висок оборот за всички дефинирани раздели се наблюдават изчерпателно. Границата за изчерпателност е функция на критерия за представителност и варира както между наблюдаваните раздели в рамките на една

година, така и между отделните години за един и същ раздел. За всички останали предприятия от целевата съвкупност е направена случайна извадка.

4. Изчисляване на индексите

Индексите на оборота по текущи цени се изчисляват тримесечно за предприятията от сектор "Хотелиерство и ресторантьорство" за всички раздели, дефинирани в Регламент (ЕС) 1893/2006 по новата класификация на икономическите дейности (КИД-2008).

4.1. Изчисляване на базисен индекс на оборота

4.1.1. Изчисляване на базисен индекс на оборота на най-ниско ниво (раздел)

Индексът на оборота по текущи цени за най-ниското ниво (раздел) се получава по формулата:

$$I_t^L = \frac{Q_t^L}{\sum Q_0^L / 4}$$

където:

I_t^L - индекс на оборота за раздел L през текущото тримесечие t

Q_t^L - оборот за раздел L през текущото тримесечие t

$\sum Q_0^L / 4$ - среднотримесечен оборот за раздел L през базисната година.

4.1.2. Изчисляване на базисни индекси на оборота за по-високите агрегационни нива (сектор)

Агрегирането на индексите се извършва по възходящ ред, от ниските към високите класификационни нива. Това се постига чрез сумиране на текущите обеми на разделите, които формират съответното ниво и отнасянето на тази сума към аналогичната сума от техните среднотримесечни обеми през годината, приета за база.

Индексът на оборота по текущи цени за по-високите агрегационни нива се получава по формулата:

$$I_t^K = \frac{\sum_{L=1}^n Q_t^L}{\sum_{L=1}^n Q_0^L / 4}$$

където:

I_t^K - индекс на оборота за агрегационно ниво K през текущото тримесечие t

$\sum_{L=1}^n Q_t^L$ - оборот за агрегационно ниво K през текущото тримесечие t

$\sum_{L=1}^n Q_0^L / 4$ - среднотримесечен оборот за агрегационно ниво К през базисната година

$L=1.....n$ - брой раздели, формиращи агрегационно ниво К.

4.2. Изчисляване на базисни индекси на оборота за различни периоди

Този метод дава възможност да се изчисляват индекси за различни периоди. Индексите за периода могат да се изчислят като проста средна аритметична от базисните тримесечни индекси, като сумата от базисните тримесечни индекси за съответното агрегационно ниво се раздели на броя на тримесечията от началото на периода.

Например:

Индексът на оборота по текущи цени за периода от началото на годината се получава по формулата:

$$I_T^L = \frac{\sum_{t=1}^n I_t^L}{n}$$

където:

I_T^L - индекс на оборота за периода от началото на годината за раздел L

I_t^L - индекс на оборота за раздел L през текущото тримесечие t

n - брой тримесечия от началото на годината.

4.3. Изчисляване на индекси на оборота за тримесечие и период при различна база

От получените базисни индекси могат да се изчислят индекси на оборота по текущи цени към различна база (напр. тримесечие спрямо предходно или спрямо същото тримесечие на минала година, период от началото на текущата година към същия период на предходната година и други).

Индексите на оборота по текущи цени при различна индексна база се изчисляват по формулите:

$$I_{t/t-1}^L = \frac{I_t^L}{I_{t-1}^L} * 100$$

$$I_{t/t-4}^L = \frac{I_t^L}{I_{t-4}^L} * 100$$

където:

$I_{t/t-1}^L$ - индекс на оборота спрямо предходно тримесечие за раздел L

$I_{t/t-4}^L$ - индекс на оборота спрямо съответно тримесечие на предходната година за раздел L

5. Оценка на неотговорилите

Неотговорилите предприятия се оценяват в зависимост от стратата, в която са попаднали. В изчерпателната страта оценката се прави индивидуално за всяко предприятие, като се използва наличната информация за тенденциите в развитието на самото предприятие и изгладените тенденции на отчетените единици от същата клетка. В извадковите страти за всяка клетка се прави обща оценка на неотговорилите чрез използване на екстраполиращи коефициенти, изчислени от данните на отчетените предприятия в клетката след елиминирание на екстремните стойности. В тези случаи се допуска, че няма съществени различия в поведението на отговорилите и неотговорилите предприятия.

6. Разпространение на информацията

Индексите на оборота за сектор "Хотелиерство и ресторантьорство" общо и по раздели се публикуват 50-55 дни след края на отчетното тримесечие на интернет страницата на НСИ и в тримесечната публикация на НСИ - "Основни краткосрочни показатели" придружени с кратък аналитичен коментар, във варианти на български и на английски език.

Всички индекси по Регламент (ЕС) 1893/2006 се предоставят на Евростат в сроковете, определени в Регламент (ЕС) 1158/2005.